

וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה נְטֵה יָדְךָ עַל־הַשָּׁמַיִם וַיְהִי חֹשֶׁךְ עַל־אֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּמַּשׁ חֹשֶׁךְ׃
וַיֵּט מֹשֶׁה אֶת־יָדוֹ עַל־הַשָּׁמַיִם וַיְהִי חֹשֶׁךְ־אֲפֹלָה בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁלֹשֶׁת יָמִים׃
לֹא־רָאוּ אִישׁ אֶת־אָחִיו וְלֹא־קָמוּ אִישׁ מִתַּחַתָּיו שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְלֹכְל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אֹר בְּמוֹשְׁבֹתָם׃

Then The Eternal said to Moses,

*“Stretch out your arm toward the sky and there will be darkness upon the land of Egypt,
a darkness that can be touched.”*

*Moses stretched out his arm toward the sky and there was thick darkness [choshech afela]
upon all the land of Egypt for three days.*

*A man could not see his brother, and no man rose up from his place;
but for all the Israelites there was light in their dwellings.*

Midrash Shemot Rabbah 14:3 (Land of Israel, Babylonia. date uncertain)

חֹשֶׁךְ לָמָּה הֵבִיא עֲלֵיהֶן, יִתְבָּרַךְ שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שְׂאִין לִפְנֵי מִשׁוֹא פְּנִים וְהוּא חוֹקֵר לֵב וּבַחֲן כְּלִיּוֹת, לִפְנֵי שֶׁהָיוּ פּוֹשְׁעִים בְּיִשְׂרָאֵל שֶׁהָיָה לָהֶן פְּטָרוֹנִין מִן הַמִּצְרַיִים וְהָיָה לָהֶן שֵׁם עֹשֶׂר וְכַבּוּד וְלֹא הָיוּ רוֹצִים לְצֵאתָ, אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא אִם אָבִיא עֲלֵיהֶן מַכָּה בְּפִרְהֶסְיָא וַיָּמוּתוּ, יֹאמְרוּ הַמִּצְרַיִים כְּשֵׁם שֶׁעֲבַר עֲלֵינוּ כִּדְ עֲבַר עֲלֵיהֶן, לִפְנֵיכֶם הֵבִיא עַל הַמִּצְרַיִים אֶת הַחֹשֶׁךְ שֶׁלֹּא יָמִים כִּדֵי שֶׁהָיוּ קוֹבְרִין מֵתֵיהֶם וְלֹא יָהִיוּ רוֹאִין אוֹתָן שׁוֹנְאֵיהֶם וַיְהִיוּ מִשְׁבַּחֲתֵין לְהַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל כֵּן. וּבְשִׁלְשֶׁת יָמִים אֲפֹלָה נָתַן הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא חֵן הָעַם בְּעֵינֵי מִצְרַיִם וְהַשְׂאִילוֹם, שֶׁהָיָה יִשְׂרָאֵל נִכְנָס לְתוֹךְ בְּתִיָּהֶן שֶׁל מִצְרַיִם וְהָיוּ רוֹאִין בָּהֶן כְּלֵי כֶסֶף וְכְלֵי זָהָב וּשְׂמֻלוֹת, אִם הָיוּ אוֹמְרִים אֵין לָנוּ לְהַשְׂאִיל לָכֶם הָיוּ יִשְׂרָאֵל אוֹמְרִים לָהֶן הֲרִי הוּא בְּמִקּוֹם פְּלוֹנִי, בְּאוֹתָהּ שְׁעָה הָיוּ הַמִּצְרַיִים אוֹמְרִים אִם הָיוּ אֵלֵינוּ רוֹצִים לְשַׁקֵּר בְּנוּ הָיוּ נוֹטְלִין אוֹתָן בֵּימֵי הַחֹשֶׁךְ וְלֹא הָיִינוּ מְרַגְּשִׁין, שֶׁהָרִי רָאוּ אוֹתָן כְּבָר אַחַר שֶׁלֹּא נָגְעוּ חוּץ מִדְּעֵתָנָּנוּ כְּמוֹ כֵן לֹא יַחְזִיקוּ, וְהָיוּ מִשְׂאִילֵין לָהֶן, לְקַיֵּם מַה שֶׁנֶּאֱמַר (בְּרֵאשִׁית טו, יד): וְאַחֲרֵי כֵן יִצְאוּ בְּרַכְשׁ גְּדוֹל, הַדָּא הוּא דְכִתִּיב: וְלֹכְל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הָיָה אֹר וְגו', בְּאֶרֶץ גִּשְׁן לֹא נֶאֱמַר אֲלָא בְּמוֹשְׁבֹתָם, שֶׁכָּל מְקוֹם שֶׁהָיָה יְהוּדֵי נִכְנָס הָיָה אֹר וַיֵּמָאִיר לוֹ מִה שֶׁבַחֲבִיּוֹת וּבִתְבוֹת וּבִמְטָמוֹנֵיּוֹת.

1. Why did He bring the darkness upon them?

The *Kadosh Baruch Hu* (the Holy One Blessed be He) does not show favoritism;

He searches the heart and examines the conscience [literally: the kidneys].

There were sinners among the Israelites, who had Egyptian patrons,

and they had there wealth and honor, and they did not want to leave.

[So God decided to bring a plague of death upon these sinful Israelites].

The *Kadosh Baruch Hu* said: If I bring a plague upon them in public view, and they die,

Then the Egyptians will say “what happened to us also happened to them!”

[i.e. The plagues will stop appearing to be directed exclusively at the Egyptians].

So He brought the darkness for three days, during which the Israelites would bury their dead,

and their enemies would not see them and praise the *Kadosh Baruch Hu* for it.

2. It was during the three days of darkness that the *Kadosh Baruch Hu* granted favor in the eyes of Egypt (Ex 11:3) when the Israelites asked to borrow their vessels.

In the darkness, the Israelites entered the Egyptian houses, and saw vessels of silver and gold...

Later, if the Egyptian said “we have nothing to give you,”

the Israelite would say “go look in such and such a place!”

In that moment the Egyptians said, “if these people wanted to deceive us, they could have taken

During the days of darkness and we would not have known.

Just as they did not injure us then, when we knew nothing, so they will not harm us now.

And they lent them those things, to fulfill the prophecy to Abraham:

they will go forth with great wealth (Genesis 15:14)

And regarding the verse *for all the Children of Israel there was light in their dwellings*

It does not say “In the land of Goshen” but rather *in their dwellings*.

Every place that an Israelite entered, light entered with him and illuminated

What was in the barrels, in the boxes and in the secret chambers.

Rabbi Abraham ibn Ezra (1089-1167CE, Spain, France, Italy, England)

ויט. ולא ידעו שהיו ג' ימים אלא על פי ישראל שהיה להם אור.
והנה בים אוקינוס יבא חשך עב שלא יוכל אדם להפריש בין יום ובין לילה
ויעמוד זה לפעמים חמשה ימים ואני הייתי שם פעמים רבות :

Moses stretched out his hand...

The Egyptians had no way of knowing that it was three days,
Except by asking an Israelite, who had light.
And on the Atlantic Ocean a thick darkness can come,
during which a man cannot distinguish between day and night.
And it can sometimes last for five days.
And I have experienced this many times.

Rabbi Moses ben Nachman (Nachmanides) (1194-1270CE, Spain)

וטעם לא ראו איש את אחיו ולא קמו איש מתחתיו כי לא היה החשך הזה אפיסת אור השמש שבא שמשם
והיה כמו לילה, אבל היה חשך אפלה, כלומר איד עב מאד שירד מן השמים, כי על כן אמר (שמות י' כ"א)
נטה את ידך על השמים, להוריד משם חשכה גדולה נופלת עליהם. והיתה מכבה כל נר, כאשר בכל החפירות
העמוקות ובכל מקומות החשך העצום לא יתקיים הנר, וכן העוברים בהרי חשך לא יעמד להם שם הנר ולא
האש כלל, ועל כן לא ראו איש את אחיו ולא קמו איש מתחתיו, ואלמלא כן היו משתמשין בנרות, וזהו שאמר
הכתוב שלח חושך ויחשך (תהלים קה כח), כי היה שלוח חשך, לא אפיסת אור היום בלבד ויתכן שהיה איד עב
מאד מורגש שהיה בו כמו ממש, כדברי רבותינו (שמו"ר יד א), כאשר הוא בים אוקינוס כעדות ר"א :

The meaning of *A man could not see his brother, and no man rose up from his place;*
is that this darkness was not a mere absence of sunlight
in which the sun set and it was like night.

Rather, it was *a thick darkness*.

That is to say, it was a very thick mist that came down from heaven.

It is for this reason that He said, "*Stretch out your hand toward heaven Ex 10:21*
to bring down from there a great darkness which would descend upon them.

And it would extinguish every lamp,
as in all deep caverns and in all extremely dark places where light cannot last.

Similarly, people who pass through the Mountains of Darkness

[mentioned in the Talmud, Tamid 32a)

find that no lamp or fire can continue to burn at all.

Therefore *A man could not see his brother, and no man rose up from his place;*
for otherwise they would have used lamps.

This is the meaning of the verse, *He sent darkness, and it became dark. (Psalms 105:28).*

There was a "sending" of darkness, not merely the absence of daylight.

And it is possible that it was such a very thick mist that there was something tangible in it,
as our Rabbis have said, *Shemoth Rabbah 14:1*.

And as happens on the Atlantic Ocean, as Rabbi Abraham ibn Ezra testified.

Degel Machaneh Ephraim (Moshe Chaim Ephraim of Sudilkov, 1748-1800, Poland)
grandson of the Baal Shem Tov

וזה י"ל ג"כ כאן במכות חשך היה לכל אחד לפום דרגא דיליה ומדיליה נטל כל אחד כי חושך הוא בחי' השכחה אשר זה היה גלות מצרים בסוד שכחה ואותיות חשך הוא שכח ר"ל והוא מבחי' אחוריים הנקרא עורף ופרעה וזה היה הגלות של ישראל שנפלו לבחי' שכחה ועורף בסוד אחוריים אבל כשהתחיל לשהתנוצץ הגאולה וישבו לאורם כבראשונה אשר היו דבוקים בו והשם האיר עיני עמו הקודש באורו הזך והקדוש כמ"ש ואזכור את בריתי שהם בחי' פנים שהוצי' אותם מן השכחה אל בחי' זכור שהם בחי' מוחין וזהו ואזכור כי הם סוד זכו"ר וא' שהוא סוד הדעת המאיר ד"מ כמו בלילה כשהו' חושך אף שענינו פתוחות אינו רואה כלל בעינינו עד שבא לו איזה אור של נר או של אבוקה ואז האירו עיניו ורואה ומביט ומסתכל וכמו כן האירו עיניהם באור הקדוש של הש"י שהופיע עליהם וזהו באורך נראה אור והבן

It may also be said of the Plague of Darkness

that it occurred for each person according to their individual level.

For "darkness" [*choshech*] relates to "forgetting" [*shich'cha*].

And the Egyptian exile relates to the mystery of "forgetting" [*shich'cha*].

And the letters of חשך are the same as שכח.

And these relate to a person's backside,

which is called *oref* עורף (back of the neck) which is an anagram for Pharaoh פרעה.

And this was Israel's exile, that they had fallen into "forgetting" and the back of the neck,

And the mystery of the backside.

But when the redemption began to sparkle, and they returned to their original light,

And God lit up the eyes of His holy people with His pure and holy light,

As He said *And I have remembered My covenant (Exodus 6: 5)*

Which relates to the aspect of "face"—

For He brought them out from "forgetting" to the aspect of "remember."

Which is of the aspect of "awareness" and this is the mystery of "I have remembered,"

Which is the aspect of "Remember" which is the mystery of the Enlightened Mind..

Like in the night, while it is dark, and even though his eyes are open, he cannot see anything,

Until someone comes with the light of a lamp or a torch,

And his eyes are enlightened, and he looks and he sees, and he gazes.

And just so did he enlighten their eyes with the holy light of God,

As in the verse *in Your light do we see light.* Understand this.